

Pedagogisch werkplan

Gastouderopvang

Inleiding

Onderligger voor dit pedagogisch werkplan gastouderopvang is de **Oranje Paraplu** van GO! Kinderopvang. De **Oranje Paraplu** beschrijft het pedagogisch beleid en de daarbij horende uitgangspunten van waaruit GO! Kinderopvang handelt. In dit pedagogisch werkplan wordt inzichtelijk gemaakt hoe deze punten in de praktijk van de gastouderopvang vorm krijgen. Door middel van voorbeelden wordt helder hoe de gastouders continu, in alle situaties en al hun handelen bezig zijn met het stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen die zij opvangen.

Uitgangspunt 1:

Optimaal ontwikkelen binnen verschillende ontwikkelingsgebieden

Een kind krijgt mogelijkheden en situaties aangeboden waarbinnen het zich optimaal kan ontwikkelen op sociaal, emotioneel, verstandelijk en motorisch gebied.

Ontwikkeling van kinderen

De ontwikkeling van baby naar dreumes naar peuter en basisschoolkind is groot. De eerste jaren na de geboorte maakt een kind een grote lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkeling door. Ieder kind heeft een aangeboren drang om te leren en te ontdekken. Het is belangrijk dat de gastouder de ontwikkeling van een kind op alle ontwikkelingsgebieden stimuleert. Vanuit de ervaringen die een kind heeft, het uitproberen en ontdekken, leert het kind en kan het nieuwe stappen zetten in de ontwikkelingen.

De gastouder is een belangrijk persoon in het leven van het kind, omdat deze een deel van de week voor het kind zorgt binnen een gezinssituatie. Een gastouder heeft dus net als de ouder(s) een begeleidende en stimulerende rol als het om de ontwikkeling van het gastkind gaat. Een kind imiteert al op jonge leeftijd de volwassenen om hem heen. Daarom is de gastouder zich bewust van haar doen en laten en haar rol in de opvoeding en ontwikkeling van het kind. Vraag- en gastouder houden elkaar op de hoogte van de ontwikkelingen van het kind. Vraag- en gastouders houden een dagboekje / schriftje bij, waarin ook praktische zaken zoals voeding, slaaptijden en bijzonderheden dagelijks worden vermeld.

We onderscheiden de ontwikkeling in:

- sociale ontwikkeling (ontwikkeling van het gedrag)
- emotionele ontwikkeling (ontwikkeling van gevoelens, fantasie, creativiteit)
- taal, spraak en verstandelijke ontwikkeling (ontwikkeling van het denken en de taal)
- lichamelijke ontwikkeling (grote en fijne motoriek)
- ontwikkeling van aandacht en concentratie
- ontwikkeling van zintuiglijke waarneming
- creatieve ontwikkeling

1.1 Stimuleren van sociale ontwikkeling

Het is van belang dat de gastouder kennis heeft van de ontwikkeling van de kinderen in verschillende leeftijden en kan aangeven in welke ontwikkelingsfase het kind zit. Kunnen kinderen al samen spelen of is het meer naast elkaar? Hoe is de combinatie van het gastkind met andere kinderen?

Samen activiteiten ondernemen geeft een saamhorigheidsgevoel.

Naarmate het kind ouder wordt heeft het behoefte aan meer privacy, zoals een eigen plekje om te spelen waar niemand komt storen.

De gastouder biedt duidelijkheid aan de kinderen door het bieden van een dagindeling, door het bieden van structuur en door uit te leggen waarom iets wel of niet mag. De gastouder luistert naar de mening van het kind.

Kinderen die uit school komen hebben hun eigen manier om het 'op school zijn' los te laten.

Het ene kind wil graag vertellen over school en wat er is gebeurd, een ander kind juist niet. Het ene kind wil lekker buiten gaan spelen, het andere kind wil eerst even tot rust komen met bijvoorbeeld een glas drinken en een boek.

De gastouder begeleidt de kinderen op verschillende manieren bij het leren omgaan met de ander.

Jonge kinderen leren dit door samen te spelen en te delen. De oudere kinderen leren door middel van spelregels hoe je met elkaar omgaat. Er worden afspraken gemaakt om samen te spelen of spelletjes te doen. Op je beurt wachten en winnen en verliezen hoort daar ook bij.

1.2 Stimuleren van emotionele ontwikkeling

Van jongs af aan is het belangrijk voor een kind om te ervaren dat hij de moeite waard is. De gastouder speelt hier op een liefdevolle manier op in. Door tijdens het voeden, verschonen en spelen op het kind te reageren (praten, lachen, knuffelen) scheidt de gastouder een sfeer waarbinnen het kind zich veilig voelt. Het kind geniet van dit contact en het contact wordt hierdoor versterkt. Het basisgevoel van zekerheid en zelfvertrouwen wordt in deze fase al ontwikkeld. Een baby huult wanneer hij zich niet prettig voelt (honger, koud, warm) en de baby lacht als hij zich prettig voelt.

Als kinderen spelen ontwikkelen ze ook hun gevoelens. Bijvoorbeeld bij het kiekeboe spel ontwikkelen zich gevoelens als angst en blijdschap. Door het spelen kunnen kinderen hun verschillende gevoelens verwerken. Een ziekenhuisopname kan verwerkt worden door ziekenhuisje te spelen en een boekje (voor) te lezen.

Als de baby een peuter wordt, krijgt het kind steeds meer behoefte aan duidelijke regels. Structuur bieden door regelmaat en een vast ritme geeft veiligheid en (zelf)vertrouwen.

Kenmerkend is hier de koppigheid rond het tweede en derde jaar en later het voortdurend vragen stellen. Het is de fase van de heftige uitbarstingen, de driftbuien, lachbuien en ook van agressie.

Dit botst natuurlijk nogal eens met de omgeving. De peuter is heel kwetsbaar, erg aanhankelijk, anderzijds maakt hij zich los en wil zelfstandig dingen doen. Peuterangsten zijn heel kenmerkend.

Bang in het donker, bang om alleen gelaten te worden. Maar ook angst voor eigen lijf, voor veranderingen, voor afkeuring en voor afwijzing. Fantasie en werkelijkheid lopen door elkaar heen. In deze fase is het kind heel gevoelig voor sprookjes. Jaloers gedrag bij de komst van een broertje of zusje is ook heel klassiek in deze fase.

Spelen draagt bij aan de emotionele ontwikkeling. Een kind kan heel trots zijn op een prachtig bouwwerk dat het gemaakt heeft. Een schoolkind wordt langzamerhand zekerder van zichzelf, kritischer en onafhankelijker. Het kind wordt weetgierig en is sterk op de buitenwereld gericht. Het kind kan zich steeds langer en beter concentreren en inspannen. Spelen is van belang om met allerlei (positieve en negatieve) gevoelens te leren omgaan. De gastouder begeleidt het kind hierbij.

Een schoolkind leert steeds meer om zich in een ander te verplaatsen, te communiceren, samen te werken, anderen te helpen, conflicten te voorkomen en op te lossen en ontwikkelt zo sociale verantwoordelijkheid. Het kind leert om te gaan met anderen en met zichzelf. Het leert om contacten te leggen en relaties te onderhouden. Ook leert het van de gastouder wat gewenste gedragingen en sociale regels zijn. Daar hoort bij dat het kind leert de eigen gevoelens te hanteren.

1.3 Stimuleren van taal, spraak en verstandelijke ontwikkeling

De taalontwikkeling staat in nauw verband met de verstandelijke ontwikkeling. De omgeving speelt hierbij een belangrijke rol. Over hoe meer taal een kind beschikt, hoe beter het kan denken.

De taalontwikkeling is afhankelijk van hoeveel er tegen het kind wordt gepraat.

De gastouder stimuleert de taalontwikkeling van het kind. De gastouder praat de hele dag door tegen een baby, zij benoemt alles wat ze doet. Dat is een stimulans vanuit de omgeving, waarop het kind kan reageren. Zo wordt het herhaald en geoefend.

Baby's van een jaar kunnen al hele zinnen zeggen zonder dat je er een woord van verstaat.

De woorden van volwassenen worden vaak niet letterlijk begrepen, maar door de klank en de intonatie begrijpt het kind de betekenis wel.

Van toevallig gebrabbel en kraaigeluidjes (drie maanden) ontplooit de baby zich heel snel en zal hij met negen maanden eenvoudige woordjes kunnen nabootsen. De gastouder leest en bespreekt samen met het kind eenvoudige boekjes en benoemt de hele dag door wat ze zien en wat er gebeurt. Dit is allemaal voorbereiding op het eigenlijke taalgebruik. Het passieve taalgebruik (verstaan van het gesproken woord) is meestal verder ontwikkeld dan het actieve taalgebruik (het zelf iets zeggen).

Aan het eind van het eerste jaar gaat het kind de eerste woordjes gebruiken.

Met twee jaar kan een kind al tegenstellingen aangeven, zoals groot en klein, dik en dun.

Door middel van spelen wordt het verstand ontwikkeld, door te kijken, te proeven, te ruiken.

Het kind moet de kans krijgen de wereld om zich heen te verkennen, te ontdekken en zo te leren.

Door het voorlezen van boekjes, door plaatjes te kijken en er over te praten wordt de taalontwikkeling gestimuleerd.

Na het tweede jaar gaan taal en denken met sprongen vooruit. Praten en vragen doet het kind steeds meer. Peuters kunnen heel driftig worden als ze niet begrepen worden. Als een peuter niet of slecht praat kan hij zich minder goed uitdrukken en zich dus ook minder goed duidelijk maken.

Vaak begrijpt hij dan ook anderen niet. Taal helpt dus ook bij de sociale ontwikkeling.

Taal is onmisbaar voor de begripsvorming en het denken, en ook onmisbaar voor het verwoorden van gevoelens.

Langzamerhand leert het kind beter waarnemen en benoemen. Het kind begrijpt alles beter doordat hij alles onderzoekt en nabootst. Het gevoel van tijd gaat zich ontwikkelen (bijvoorbeeld door het gebruik van begrippen als gauw, nu, vandaag).

Het kind kan steeds meer onthouden en heeft veel plezier in versjes opzeggen, liedjes meezingen etc. Het kind leert vooral door ervaringen via het spelen. Blokken worden eerst willekeurig opgebouwd, daarna nadenkend, eerst het grootste blok etc. Het kind merkt ook spelenderwijs dat iets koud of warm, ruw of glad is. Voorlezen is in deze fase heel stimulerend. Taal is een heel belangrijk hulpmiddel bij het denken. Puzzelen, lotto's e.d. zijn heel stimulerend voor de verstandelijke- en taalontwikkeling.

Vooraf na het vierde jaar breidt de woordenschat zich enorm uit. Er ontstaan logische denkprocessen. Het kind gaat zakelijker en nuchterder tegen dingen aan kijken. De gezinssituatie(s) staat centraal en de kleuter imiteert. Vanaf ongeveer zes jaar gaat het kind zich meer aansluiten bij leeftijdgenoten.

Deze zijn heel belangrijk voor hem, evenals school. Oudere kinderen krijgen steeds meer te maken met de (verschillende) waarden en normen van ouders, gastouder, leerkracht en anderen.

Opvattingen van ouders worden niet meer zomaar aangenomen. In deze fase doet het kind veel theoretische kennis op (met name op school), die het daarna weer verwerkt. De gastouder begeleidt het kind hierbij door het gesprek aan te gaan en antwoord te geven op vragen van het kind.

1.4 Stimuleren van lichamelijke ontwikkeling

Beweging wordt gezien als de basis van elke ontwikkeling. Zo is de ontwikkeling van de taal en het verstand ondenkbaar als er geen bewegingen (grijpen, kruipen, lopen, enz.) aan vooraf zijn gegaan. Een klein kind dat veel mogelijkheden krijgt tot beweging zal ook in z'n geestelijke ontwikkeling beter tot ontplooiing kunnen komen.

Een pasgeboren baby kan zijn lichaam nog niet gebruiken zoals het zelf wil. Het reageert heel reflexmatig. In het eerste jaar is de ontwikkeling van het bewegen erg groot. De grove motoriek wordt geoefend met het hele lijf (rollen, kruipen, later hollen en klauteren). De fijne motoriek en de zintuigen ontwikkelen zich als het kind heel klein is door van alles in de mond te stoppen, oefenen van vingers, van tenen, van oren, ogen en mond.

Na het tweede jaar gaat de fijne motoriek een flinke stap vooruit. Rond het vierde jaar kan een kind een potlood vasthouden en al goedkleine dingen oprapen. In deze fase is het kind veel bezig met lichamelijke activiteiten. Rennen, klimmen en klauteren geeft het kind veel plezier. Het kind leert steeds beter zijn mogelijkheden kennen.

Na het vierde jaar gaat het groeien geleidelijker. Lichaamskracht, handigheid en durf worden belangrijk voor het kind. De behoefte aan sport neemt toe (wedstrijdelement).

De ontwikkeling verloopt in fasen, elk kind ontwikkelt zich op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. De gastouder biedt mogelijkheden aan het kind om zich lichamenlijk te kunnen ontwikkelen. De gastouder houdt daarbij rekening met het tempo en de belangstelling van het kind.

1.5 Stimuleren van de ontwikkeling van aandacht en concentratie

Jonge kinderen zijn snel afgeleid. Zij kunnen hun aandacht vaak maar kort bij één bepaald ding houden. De ontwikkeling van het vasthouden van de aandacht en concentratie wordt door de gastouder gestimuleerd door het kind te volgen en aan te sluiten bij het tempo waarin het kind zich ontwikkelt. De gastouder creëert situaties waarbinnen het kind de aandacht vast kan houden, sluit aan op de belevingswereld van een kind en stimuleert het kind om door te gaan. Ook de voorspelbaarheid van een situatie, herhalingen en rituelen helpen een kind hierbij.

Aan oudere kinderen biedt de gastouder mogelijkheden om hun eigen keuzes te maken, wat aansluit bij hun leeftijd en toenemende zelfstandigheid. Zij worden gestimuleerd om dingen zelf te doen.

Kinderen krijgen een verantwoordelijkheid in het tafel dekken, opruimen van materialen, maar ook verantwoordelijkheid in hun handelen en reageren op andere kinderen. De oudere kinderen hebben daarin wat meer vrijheid dan de jongere kinderen.

1.6 Stimuleren van de ontwikkeling van de zintuiglijke waarneming

Een kind leert door de ervaringen die het op doet via zijn zintuigen. Door het horen, zien, voelen, proeven en ruiken krijgt het kind informatie die hij nodig heeft om de wereld te kunnen begrijpen en ontdekken. Voelend, handelend en spelend doet een kind ervaring op met zwaartekracht, ruimte, hoeveelheden, tellen. Het helpt een kind om relatie te zien tussen oorzaak en gevolg. De gastouder

biedt de kinderen dan ook materialen aan met een verschillende kleur, afmeting of substantie. Kinderen kunnen hierbij zien, voelen of ruiken wat de verschillen of overeenkomsten zijn.

1.7 Stimuleren van de creatieve ontwikkeling

Het is belangrijk dat kinderen zich op verschillende manieren kunnen uiten. Een manier om zich te uiten is creativiteit. Ook hier sluiten gastouders aan op de belevingswereld van kinderen en geven een kind ruimte om zich hierin zelf en in eigen tempo te ontwikkelen. Oudere kinderen hebben hierin vaak veel minder begeleiding nodig dan jongere kinderen.

Het is belangrijk dat een kind een eigen knutselwerk kan maken waarop het trots kan zijn. Dat dit niet altijd is zoals de volwassene had bedacht moet hierin niet uitmaken, het is wat het kind zelf zo heeft bedoeld. Het werken met verschillende soorten materialen zoals kosteloos materiaal (kurken, wc rollen, melkpakken) maar ook met materialen als verf, kleurpotloden en klei, helpen een kind in het prikkelen van zijn fantasie.

1.8 Ontwikkelingsstoornissen

Ontwikkelingsstoornissen kunnen zich op elk van de beschreven ontwikkelingsgebieden voordoen. Als een gastouder meent, op grond van haar eigen ervaring, dat er iets niet goed gaat in de ontwikkeling van haar gastkind kan zij altijd advies vragen aan de bemiddelingsmedewerker. De bemiddelingsmedewerker kan gastouders ondersteunen bij het bespreken van de zorg met de vraagouders. Daarnaast kan zij vraagouders verwijzen naar een hulpverlenende instantie of advies/ondersteuning voor de gastouder vragen in het kader van het project 'Sterk in de Opvang'. Er worden door de bemiddelingsmedewerker en gastouder geen stappen ondernomen zonder medeweten van de desbetreffende vraagouder.

Uitgangspunt 2:

Ruimte voor eigenheid van het kind

Een kind wordt in een veilige, warme, vertrouwde en respectvolle omgeving opgevangen, waarin ruimte is voor de eigenheid van het kind.

2.1 Opvoeding

In de opvoeding wordt aandacht besteed aan het kind als individu met al zijn talenten. Vanuit die basis ontstaat er een warme en open (opvoeding) relatie ontstaan tussen (gast)ouder/verzorger en kind, die gebaseerd is op wederzijds respect en liefde.

De bemiddelingsmedewerker zoekt een zo geschikt mogelijke combinatie van vraag- en gastouder (koppeling).

Vraag- en gastouders stemmen hun ideeën over de opvoeding op elkaar af. Daarnaast wisselen vraag- en gastouder regelmatig met elkaar van gedachten over hun ideeën en ervaringen met het kind. Ook bij evaluatiegesprekken, die na de proeftijd en vervolgens elk jaar worden gehouden tussen vraagouder, gastouder en bemiddelingsmedewerker, komen opvoedingsideeën en -vragen aan de orde. Verder onderhoudt de bemiddelingsmedewerker regelmatig telefonisch contact met zowel vraag- als gastouder.

2.2 Wennen

Ieder kind en iedere ouder reageert anders op een nieuwe omgeving en situatie.

Gedurende de wenperiode wordt de basis gelegd voor een goede relatie tussen gastkind en gastouder. Dit heeft tevens een positieve uitwerking op de relatie tussen gastouder en vraagouder.

De wenperiode heeft als doel het vertrouwd raken met de opvangsituatie voor alle partijen. De gastouder neemt een belangrijke plaats in, in het leven van het gastkind en zijn ouder(s).

Het kind gaat zich in deze periode thuis voelen bij de gastouder.

In onderling overleg maken gastouder en vraagouder concrete afspraken over de wenperiode.

2.3 Wenproces

Een zorgvuldige opbouw van het contact tussen gastkind en gastouder is nodig en belangrijk. De bemiddelingsmedewerker adviseert ouders om allereerst samen met het kind op bezoek te gaan bij de gastouder of de gastouder komt op bezoek bij het kind. Daarna kan het kind een poosje alleen blijven bij de gastouder; de vraagouder gaat bijvoorbeeld een uurtje weg.

De ouders zorgen er voor dat het kind iets bij zich heeft wat voor hem vertrouwd is, bijvoorbeeld een knuffel of speelgoed. Gastouder, kind(eren) en vraagouder raken zo gewend aan de behoeften en

gewoonten van elkaar. De gastouder en vraag ouder kunnen opvoedingsideeën met betrekking tot het kind op elkaar afstemmen of bijstellen.

Factoren die een rol kunnen spelen bij het wennen:

- de ontwikkelingsfase waarin het kind zit
- aard en temperament van het kind
- de mate van contact van het kind met andere mensen, naast de eigen ouders
- de ervaring en het inzicht van de gastouder in de omgang met het kind
- het vertrouwen van de ouders in de gastouder en de mate waarin zij moeite hebben in het toevertrouwen van de zorg voor hun kind aan anderen

2.4 Bieden van emotionele veiligheid en geborgenheid

Een van de taken van de gastouder is om er voor te zorgen dat het gastkind zich thuis voelt ondanks verschillen in omgeving en opvoeding. Het gastkind leert wat wel en wat niet mag. Dat geeft een gevoel van veiligheid. Door een veilige en vertrouwde omgeving te bieden kan het kind zich goed ontwikkelen. Gast- en vraag ouders respect tonen voor elkaars gedrag en gewoonten. Eerlijkheid en openheid naar elkaar toe geeft een band van vertrouwen en veiligheid.

De gastouder zorgt voor een gevoel van veiligheid en geborgenheid door het kind te respecteren en tijd voor het kind te nemen. Als het kind bijvoorbeeld verdrietig is gaat de gastouder hier serieus mee om. Zij zoekt samen met het gastkind of met de ouder(s) uit wat er aan de hand is. Er wordt passend bij de leeftijd een juiste oplossing gezocht. Zo voelt het kind dat het er mag zijn en zijn gevoelens kan en mag uiten. Het kind bouwt zelfvertrouwen op.

Door het kind te observeren ziet de gastouder wat het kind nodig heeft en speelt daar op in.

De gastouder wordt een bekende en vertrouwde persoon voor het kind. Het kind gaat zich hechten aan de gastouder en voelt zich er thuis.

Uitgangspunt 3:

Respect voor anderen en zichzelf

Een kind krijgt de mogelijkheid een gevoel van eigenwaarde te ontwikkelen, zichzelf te respecteren en daarnaast respect voor anderen en andermans eigendommen te hebben.

Jonge kinderen willen er graag bij horen. Goedkeuring is voor hen belangrijk.

In hun ontwikkeling leren kinderen om hun emoties op een goede manier te uiten, zij krijgen het besef dat hun eigen handelingen iets teweeg brengen en dat zij voor zichzelf op mogen komen.

Alle kinderen spelen bij en met elkaar. De oudere kinderen houden rekening met de jongere kinderen en de jongere kinderen met de oudere. Bij de gastouder leert het kind dat er regels zijn waar je je aan moet houden en dat je respect hebt voor anderen, je omgeving en spullen van een ander.

Regels worden zoveel mogelijk gemaakt in samenspraak tussen kinderen en de gastouder. Dit vanuit een positieve insteek. Er is respect voor ieders religie en/of levensovertuiging en de daarbij behorende gewoontes, leefwijzen, festiviteiten en rituelen. Er is geen sprake van uitsluiting. Kinderen krijgen zo de kans om kennis te nemen van diversiteit en om zich waarden en normen passend in de samenleving eigen te maken.

Uitgangspunt 4:

Continuïteit

Een kind wordt door de vaste gastouder opgevangen in een veilige en vertrouwde omgeving, waarin het weet waar het aan toe is.

Rust en structuur binnen een veilige en vertrouwde huiselijke omgeving zijn belangrijke begrippen bij de gastouderopvang.

Een dagritme met vaste rituelen en eenduidige afspraken geeft een kind houvast. Het kind weet wat het kan verwachten en wat er op een dag gebeurt. Binnen deze veilige en vertrouwde omgeving, met focus op kleinschaligheid en huiselijkheid, kan het kind zich optimaal ontwikkelen.

Voor iedere baby wordt zoveel mogelijk het eigen dagritme, zoals aangegeven door ouders, aangehouden.

De gastouder is een belangrijk persoon in het leven van het kind, omdat deze een deel van de week voor het kind zorgt binnen een gezinssituatie. Een gastouder heeft dus net als de ouder(s) een begeleidende en stimulerende rol als het om de ontwikkeling van het gastkind gaat.

Uitgangspunt 5:

Actief leren en bevorderen van de zelfstandigheid

Een kind krijgt de ruimte om actief te leren en te groeien naar zelfstandigheid.

De rol van de gastouder is begeleidend, ondersteunend én stimulerend.

Het is goed om kinderen te stimuleren om zelf dingen te doen en taakjes uit te voeren. Bijvoorbeeld schoenen pakken, zelf jas aantrekken, mond schoonmaken, etc. De gastouder belooft het kind door te benadrukken dat hij het goed heeft gedaan. Activiteiten passen bij de leeftijd en de ontwikkeling van het kind. Door zelf te doen leren kinderen en ontwikkelen zij zich. Dit gebeurt spelenderwijs.

Het kind krijgt meer zelfvertrouwen en wordt steeds zelfstandiger.

Overleg, duidelijkheid en goede afspraken tussen gastouder en vraagouder over de mate van zelfstandigheid van het kind zijn belangrijk voor het kind, de vraagouder en de gastouder.

Afspraken betreffen bijvoorbeeld zelfstandig boodschappen doen en buitenspelen.

Uitgangspunt 6:

Interactie tussen kind en gastouder

Door daadwerkelijke aandacht en interactie wordt de ontwikkeling van het kind gestimuleerd.

De gastouder stimuleert de ontwikkeling van een kind onder andere door interactie.

Door daadwerkelijke aandacht voor en het op de juiste manier reageren op de behoeftes van een kind krijgt het kind zelfvertrouwen kan het zich verder ontwikkelen. Door het op de juiste manier interpreteren van de (non) verbale signalen van de kinderen geeft de gastouder het kind het gevoel dat het begrepen wordt. De gastouder zet zichzelf in door het kind in het spel te volgen. De inbreng in het spel is erop gericht om het spel te verdiepen en/of te verbreden.

De gastouder begeleidt oudere kinderen door de tijd voor hen te nemen als zij uit school komen, door het gesprek met hen aan te gaan en goed te luisteren, door samen afspraken te maken en antwoord te geven op hun vragen.

Het gedrag van de gastouder is een voorbeeld voor de kinderen, de gastouder is zich bewust van haar eigen handelen en "leeft voor". Kinderen kunnen zich daaraan spiegelen. Houding, lichaamstaal en mimiek zijn hierbij belangrijk. De non-verbale communicatie of uitstraling komt overeen met de verbale communicatie. De gastouder stemt haar handelen af op de individuele behoeftes van de kinderen, rekening houdend met leeftijd, karakter en omstandigheden.

Uitgangspunt 7:

Opbrengstgericht werken

Er worden uitdagende activiteiten aangeboden die passen bij de interesse, leeftijd en ontwikkelingsbehoefte van een kind.

De gastouder is doelgericht bezig met de kinderen. Zij stimuleert de kinderen in hun ontwikkeling en doet dit op een, voor het kind, zo optimaal mogelijke manier. Daartoe observeert zij de kinderen, past activiteiten aan bij de interesse, de leeftijd en de behoeftes van een kind en houdt zij de ontwikkeling bij. Zij biedt uitdagende activiteiten aan om het kind in zijn ontwikkeling te stimuleren.

Tijdens evaluatiegesprekken komt het handelen van de gastouder aan de orde.

De gastouder geeft aan hoe zij omgaat met de kinderen en of dat allemaal lukt zoals is afgesproken bij de eerste gesprekken. Ook de vraagouder is bij dit gesprek aanwezig en kan meepraten over de gang van zaken. Afspraken kunnen worden bijgesteld en er wordt een nieuwe periode tot het volgende gesprek bepaald. Zowel de vraag- als de gastouder kan voor pedagogisch advies of ondersteuning bellen naar de bemiddelingsmedewerker van GO! Kinderopvang.

Uitgangspunt 8:

Rijke speelleeromgeving

Een rijke speelleeromgeving biedt uitdaging en sluit aan bij de behoeftes en ontwikkeling van het kind.

De speelruimte is zowel binnen als buiten afgestemd op de leeftijden van de gastkinderen. De ruimtes zijn zo ingericht dat de kinderen verschillende ervaringen kunnen op doen die uitdagend en stimulerend zijn. Er is voldoende en gevarieerd spel materiaal aanwezig. Er zijn leesboeken en er is ruimte voor fantasiespel (hutten bouwen, poppenhoek, keuken, poppenkast). Er is expressie materiaal (klei, verf, karton, rubber, enzovoorts), allerlei soorten kosteloos materiaal (doosjes, rolletjes, stof, kurken), gezelschapsspellen en constructiematerialen. Ook buiten is er voldoende materiaal aanwezig om te spelen, passend bij de buitenruimte.

Naast de inrichting van de ruimte is het belangrijk dat kinderen ook andere ervaringen op kunnen doen, zoals regen, sneeuw, wind of zon voelen, een wandeling maken, samen boodschappen doen of een bezoekje brengen aan de bibliotheek.

Uitgangspunt 9:

Samenwerking en afstemming met ouders

Goede samenwerking en afstemming met ouders is in het kader van pedagogisch partnerschap belangrijk voor de ontwikkeling van het kind.

Een goed contact en overleg is onderdeel van goede en professionele opvang. Ouders moeten het vertrouwen kunnen hebben in het beleid van de organisatie en de uitvoering hiervan door de gastouders. De ouder is de eerst verantwoordelijke voor de opvoeding van een kind. Gastouders en vraagouders stemmen hun handelen op elkaar af om te voorkomen dat het voor kinderen onduidelijk wordt. Dit creëert veiligheid en betrouwbaarheid voor zowel het kind als de ouder en de mogelijkheid om in te spelen op individuele behoeften van het kind. Deze afstemming vraagt iets van zowel de vraagouder als van de gastouder. De ouder mag verwachten dat wij goed voor hun kind zorgen. De gastouder mag verwachten dat de ouder betrokken is bij de opvang van hun kind. Goed contact zorgt ervoor dat zowel de vraagouders als de gastouders de verbindende factor in de ontwikkeling van het kind zijn. Dit houdt in dat het belangrijk is dat ieder zich houdt aan gemaakte afspraken en dat er dagelijks contact is over zaken als voeding, slaap- en eetritme, activiteiten, omgang met het kind en verwachtingen over en naar elkaar.

9.1 Intake en koppeling

Vraag- en gastouders vullen een intakeformulier in en worden zoveel mogelijk thuis bezocht door een bemiddelingsmedewerker van GO! Kinderopvang.

Bij het huisbezoek wordt onder andere aandacht besteed aan:

- visie over opvoeding
- veiligheid in en om het huis
- de speelruimte voor de kinderen binnen en buiten
- de slaapruijnte
- levensovertuiging
- eetgewoonten
- roken
- huisdieren
- hygiëne

De bemiddelingsmedewerker bepaalt in overleg met de gastouder hoeveel gastkinderen zij kan opvangen (maximaal zes kinderen tegelijk, inclusief eigen kinderen tot tien jaar). Ook de leeftijden van de gastkinderen in combinatie met de eigen kinderen van de gastouder (leeftijdsopbouw) worden besproken. De bemiddelingsmedewerker beoordeelt of er voldoende veilige speelruimte is waarin de kinderen zich kunnen ontwikkelen en of er een geschikte slaappleaats is waar het kind tot rust kan komen. Op deze manier vindt een zorgvuldige selectie plaats en wordt er bij het koppelen van beide

partijen zoveel mogelijk rekening gehouden met de verschillende wensen en mogelijkheden van vraag- en gastouders.

9.2 Wenperiode

Een zorgvuldige opbouw van het contact tussen gastkind en gastouder is belangrijk. Daarom maken vraag- en gastouders afspraken met elkaar over de wenperiode van het gastkind. Bij punt 2.1 en 2.2 staat hierover meer informatie.

9.3 Informatieoverdracht

Tijdens het brengen en halen van de kinderen is er gelegenheid voor vraag- en gastouders om informatie over het kind uit te wisselen. Het is belangrijk voor zowel vraag- als gastouders om te weten hoe het kind zich voelt en of er bijzondere dingen zijn gebeurd. Met deze informatie kan er beter op (het gedrag van) het kind worden ingespeeld. Naast de dagelijkse (mondelijke) overdracht maken vraag- en gastouders onderling afspraken over een schriftelijke overdracht, waarbij de bijzonderheden worden genoteerd in een dagboek of schriftje van het kind.

De ontwikkeling van het kind wordt minimaal één keer per jaar besproken door vraag-, gastouder en hun vaste bemiddelingsmedewerker tijdens het evaluatiegesprek. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt.

Binnen Lelystad zijn afspraken gemaakt tussen gemeente, onderwijs en voorschoolse periode (peuterspeelzalen en kinderopvang) om te zorgen voor een goede doorlopende lijn bij de overgang tussen gastouderopvang, peuterspeelzaal, kinderdagverblijf en basisschool. Een belangrijk onderdeel hierbij vormt een goede overdracht. Een goede overdracht van relevante informatie over kinderen kan bijdragen aan een doorgaande ontwikkelingslijn en zorgen voor vroegtijdige leerlingenzorg, indien nodig. Daartoe is het Lelystadse overdrachtsdocument ontwikkeld.

Het Lelystadse overdrachtsdocument wordt door de gastouder bij 3 jaar en bij 3 jaar en 10 maanden ingevuld. Dit geeft een beeld van de ontwikkeling van het kind voor een aantal ontwikkelingsgebieden. Het document wordt door de gastouder met de ouders besproken.

9.4 Opvang van zieke kinderen

Het bieden van continuïteit in de opvang is voor vraagouders van groot belang. Ook als hun kind ziek is moeten zij naar hun werk of voldoen aan andere verplichtingen.

Het is dan heel prettig als de vaste gastouder opvang kan en wil bieden aan het zieke gastkind in de voor het kind vertrouwde omgeving van het gastgezin of bij het kind thuis.

De vraagouders nemen de beslissing of ze zelf thuis blijven om voor het zieke kind te zorgen of dat de gastouder opvang kan bieden. De situatie zal van geval tot geval bekeken worden en er is dus altijd overleg tussen vraag- en gastouder met betrekking tot het zieke kind.

Hierbij kan gedacht worden aan:

- is het kind niet te ziek om gebracht te worden
- is er voldoende tijd voor extra zorg
- is informatie over huisarts en medicijngebruik bekend bij de gastouder;
- is de vraagouder telefonisch bereikbaar
- in noodsituaties handelt de gastouder naar beste weten

De opvang van andere (gast)kinderen in het gastgezin kan ook van invloed zijn op het wel of niet opvangen van het zieke kind. De gastouder zal altijd eerst overleggen met de ouders van eventuele andere gastkinderen die aan haar gekoppeld zijn.

Uitgangspunt 10:

Eigenheid van de opvangsoort

Flexibele opvang in een huiselijke omgeving

Altijd een vertrouwd gezicht

Gastouderopvang biedt een kind de mogelijkheid om in een veilige en vertrouwde omgeving (vaak samen met andere kinderen) te spelen en leren. Een belangrijke voorwaarde daarbij is de vaste dagindeling die regelmaat en herkenbaarheid in zich heeft. Overleg met ouders over het pedagogisch handelen en het werken met vaste uitgangspunten vanuit een pedagogisch werkplan zijn hierin belangrijk. De opvang wordt uitgevoerd binnen de kaders die de wetgeving stelt.

Gastouderopvang is een vorm van kinderopvang die zich kenmerkt door:

Opvang	voor kinderen van 0-13 jaar
Kleinschalig en huiselijk:	bij de gastouder thuis of in het huis van de vraagouder
Continuïteit:	koppeling aan een vaste gastouder, altijd een vertrouwd gezicht
Kwaliteit:	gastouders zijn exclusief verbonden aan GO! Kinderopvang
Flexibiliteit:	ook 24 uren opvang en opvang in het weekend mogelijk

Uitgangspunt 11:

Afstemming/aansluiting externe partners

Naast het contact tussen de vraagouder, gastouder en de bemiddelingsmedewerker vinden wij ook samenwerking met de verschillende partners in het netwerk van organisaties voor het jonge kind belangrijk. Informatie over algemene ontwikkelingen die van belang zijn worden met elkaar uitgewisseld. De expertise van de verschillende organisaties wordt ingezet om de opvang zo goed mogelijk te laten verlopen. Partners met wie we samenwerken zijn bijvoorbeeld de verschillende onderwijspartijen, de bibliotheek en Icare. Mocht er zich een situatie voordoen waarin expertise van buitenaf nodig is, dan wordt dit (na afstemming met vraag- en gastouder) ingezet door de bemiddelingsmedewerker. GO! Kinderopvang werkt daarin samen met externe partners in de jeugdzorg (Triade, Vitree en MEE).

Uitgangspunt 12:

Vastgestelde wet- en regelgeving

Om goede en verantwoorde opvang te organiseren zijn afspraken en regels noodzakelijk. GO! Kinderopvang werkt vanuit de vastgestelde wet en regelgeving. Daarnaast gaan wij uit van de volgende voorwaarden

12.1 Leveringsvoorwaarden

Bij het contract wat een ouder met GO! Kinderopvang afsluit ontvangen zij de leveringsvoorwaarden waarin de zakelijke kant van de gastouderopvang is geregeld.

12.2 Werkwijze, protocollen en beleid

Onze werkwijze is beschreven in het pedagogisch beleid, de Oranje Paraplu, en in het pedagogisch werkplan gastouderopvang.

12.3 Selectie gastouder

Als de bemiddelingsmedewerker vertrouwt in de affiniteit van de gastouder voor kinderen, het vermogen van de gastouder om alle aanwezige kinderen voldoende zorg en aandacht te bieden, wat kinderen verdienen en nodig hebben, dan wordt de gastouder officieel ingeschreven.

Bij de intake gesprekken komen al deze aspecten aan bod. Net als voor alle andere beroepskrachten in de kinderopvang is het bewijs van goed gedrag ook voor de gastouder een noodzakelijk document om te mogen werken.

Er volgt een uitgebreide controle bij de gastouder over veiligheid en hygiëne.

De map risico veiligheid en –hygiëne wordt bij de gastouder thuis door de bemiddelingsmedewerker samen met de gastouder ingevuld en besproken. Vindt de opvang plaats bij de vraagouder thuis dan vult de bemiddelingsmedewerker samen met de vraagouder én de gastouder de lijsten in. De wet geeft duidelijke richtlijnen aan voor wat betreft de eisen aan de opvanglocatie.

Actiepunten worden op korte termijn uitgevoerd door de gastouder en/of de vraagouder.

De bemiddelingsmedewerker neemt alle door de wet bepaalde eisen mee in dit huisbezoek.

Na dit huisbezoek besluit de bemiddelingsmedewerker of de aangemelde gastouder wel/niet wordt ingeschreven bij de gastouderopvang.

12.4 Opleiding, begeleiding en deskundigheidsbevordering gastouder

Al onze gastouders zijn gekwalificeerd. Zij hebben minimaal de Helpende Zorg en Welzijn niveau 2 opleiding gevolgd, waarmee wordt voldaan aan de eisen zoals deze in de CAO Kinderopvang worden gesteld.

De bemiddelingsmedewerkers dragen zorg voor de begeleiding en deskundigheidsbevordering van de gastouders.

De gastouder volgt de basiscursus om haar kennis van het werken met kinderen te vergroten. De gastouder leert hierin over ontwikkeling van kinderen, opvoedingsstijlen, spelmaterialen, het wennen van kinderen, communicatie, beroepshouding, veiligheid en hygiëne.

Door deze basiscursus krijgt de gastouder meer inzicht en zelfvertrouwen in haar eigen handelen en zorgt ervoor dat zij zich bewust is van haar werk en haar voorbeeldfunctie hierin.

Naast de jaarlijkse EHBO training kunnen gastouders deelnemen aan thema-avonden die gericht zijn op hun deskundigheidsbevordering.

Verder onderhoudt de vaste bemiddelingsmedewerker regelmatig contact met de gastouder. Indien gewenst krijgt de gastouder extra ondersteuning van de bemiddelingsmedewerker.

12.5 Maximaal zes kinderen tegelijk

Bij een gastouder worden maximaal 6 kinderen gelijktijdig opgevangen,

- waarvan maximaal 5 kinderen tot 4 jaar
- waarvan maximaal 4 kinderen tot 2 jaar
- waarvan maximaal 2 kinderen tot 1 jaar
- Eigen kinderen tot 10 jaar worden hierin altijd meegerekend
- Ook andere kinderen die tijdens de opvang aanwezig zijn, bijvoorbeeld vriendjes, worden meegerekend

12.6 Achterwacht bij vier of meer kinderen

Wanneer de gastouder vier of meer kinderen tegelijk opvangt, inclusief eigen kinderen, moet er een achterwacht beschikbaar zijn. Deze achterwacht is telefonisch bereikbaar tijdens de opvangtijden en kan binnen vijftien minuten aanwezig zijn op de opvanglocatie.

De achterwacht moet 18 jaar of ouder zijn, maar heeft geen diploma of VOG nodig.

De gastouder moet bij de inspectie door de GGD kunnen aantonen wie de achterwacht is.

12.7 Eisen aan de opvanglocatie

De locatie moet voldoen aan de volgende eisen:

Opvang op één locatie

De wet schrijft voor dat de gastouder nog slechts op één locatie opvang mag bieden.

De gastouder verzorgt de opvang in eigen huis of op het adres van de vraagouder.

Aparte slaapruijnte voor kinderen jonger dan 1,5 jaar

Voor kinderen jonger dan 1,5 jaar moet er een aparte slaapruijnte zijn ingericht, bijvoorbeeld door in de eigen slaapkamer of in die van de eigen kinderen extra bedjes te plaatsen. Het aantal bedjes is afgestemd op de beschikbare ruijnte

Voldoende speelruimte binnen en buiten

De opvanglocatie moet voor alle kinderen voldoende speelruimte bieden, zowel binnen als buiten. De hoeveelheid ruijnte hangt af van het aantal en de leeftijd van de kinderen die er tegelijk worden opgevangen in combinatie met eigen kinderen.

Opvanglocatie is altijd en volledig rookvrij

De locatie waar de gastouder de kinderen opvangt is altijd en volledig rookvrij.

Er zijn voldoende en goed functionerende rookmelders

Voor een optimale veiligheid zijn voldoende werkende rookmelders verplicht in de opvanglocatie.

De gastouder of de vraagouder bepaalt zelf waar de rookmelders geplaatst worden: per verdieping, in de hal, gang of het trapgat.

12.8 Risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid

Een kind wordt in een hygiënische, gezonde en veilige leefomgeving opgevangen.

Iedere gastouder is verplicht elk jaar een risico-inventarisatie in te vullen, samen met de bemiddelingsmedewerker. Op het moment dat de gastouder wordt aangemeld bij de gemeente mag deze inventarisatie maximaal één jaar oud zijn. De risico-inventarisatie moet betrekking hebben op de locatie waar de kinderen worden opgevangen en uitgaan van de leeftijd en het aantal kinderen dat er

wordt opgevangen. De gastouder moet de risico-inventarisatie kennen en handelen volgens de afspraken uit het plan van aanpak dat samen met de bemiddelingsmedewerker is opgesteld. Wanneer de opvang plaatsvindt in het huis van de gastouder moet de gastouder de huisgenoten van 18 jaar en ouder informeren over de risico's en de daarbij behorende maatregelen uit het plan van aanpak. De bemiddelingsmedewerker ziet toe op de naleving van gemaakte afspraken en geeft desgewenst tips. De eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering ligt bij vraag- en gastouder. Zij zijn het best in staat om in overleg met elkaar te bepalen wat in hun situatie het meest effectief is. Tijdens de evaluatiegesprekken wordt dit onderwerp door vraagouder(s), gastouder en bemiddelingmedewerker besproken.

12.9 Ongevallen en -registratie

Het is in het belang van het gastkind dat de gastouder in staat is te handelen in noodgevallen.

De gastouder dient daarom in het bezit te zijn van een geldig EHBO certificaat.

GO! Kinderopvang organiseert jaarlijks een EHBO herhalingsavond om de kennis op peil te houden.

Dit heeft tot doel om de gastouder in staat te stellen om de juiste hulp te kunnen bieden of zoeken.

Daarnaast zorgt de gastouder voor de volgende zaken:

- het snel kunnen beschikken over telefoonnummers van arts, tandarts en ouders van het kind
- het binnen handbereik hebben van een met het juiste materiaal gevulde verbanddoos
- het op de hoogte zijn van de medische gegevens van het gastkind

Het is onvermijdelijk dat kinderen zich soms bezeeren. De gastouder is verplicht alle ongevallen te registreren. De ongevallenregistratie moet inzichtelijk zijn voor de GGD inspecteur en voor de bemiddelingsmedewerker.

Per ongeval wordt er bijgehouden:

- de aard en de plaats van het ongeval
- de leeftijd van het kind
- de datum van het ongeval
- een overzicht van maatregelen die de gastouder treft om herhaling te voorkomen

12.10 Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

GO! Kinderopvang werkt met de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Volgens de hierin opgenomen wettelijke regels hebben wij een aandachtsfunctionaris die bij meldingen wordt ingeschakeld en het proces volgt.

Op de opvanglocatie is een exemplaar van de meldcode aanwezig. De gastouder kent dit protocol en handelt er aantoonbaar naar.